

DE BEKERING VAN LEENDERT JOHANNES POTAPPEL

Schets uit het leven van Leen Potappel

en

door hemzelf geschreven brief over zijn bekering

tevens een brief over
zijn werkzaamheden bij het uitbreken van de 1ste wereldoorlog

Leendert Johannes Potappel werd geboren op 27 maart 1882. Zijn ouders waren: Marinus Potappel, geboren op 24 juli 1849 en overleden op 23 januari 1924. Hij trouwde op 20 mei 1881 met Johanna Suurland, geboren op 24 januari 1855 en stierf 6 mei 1894. Leens grootmoeder nam toen de taak van haar dochter over in het gezin. Na hem kregen zijn ouders nog vier kinderen:

Johanna Clasina, geboren 12 mei 1883. Dit kind stierf toen het nog maar 14 maanden oud was, op 11 juli 1884.

Clasina Johanna, geboren 9 augustus 1885. Zij trouwde op 4 mei 1911 met Pieter Johannes van Oeveren. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren. De jongste bleef ongetrouwd bij haar ouders. Zij is evenals haar ouders en haar oom Leen, waar zij bij inwoonden, in de rampnacht van 1 februari 1953 omgekomen.

Johanna Cornelia, geboren op 12 december 1886. Overleden op 4 februari 1975. Zij trouwde op 25 januari 1912 met Frans Cornelis Frederik Vlekke.

Johannes Cornelis, geboren op 20 december 1889. Overleden op 3 april 1975. Hij trouwde op 14 april 1910 met Neeltje Jannetje Hage.

(Zie Levensbeschrijving van L. J. Potappel, door A. J. Smits)

Jeugd en bekering

Leens ouders waren eenvoudige mensen, die met handenarbeid de kost verdienden. Zijn vader was 'polderjongen' die veel van huis door zijn werk op andere plaatsen. Het huisje aan de Molendijk op de 'Bleik', waar Leen geboren werd, is met de watersnood in 1953 weggespoeld.

Leen leefde toen al in de vreze des Heeren. Zijn ouders en de kinderen waar hij mee naar school ging vonden hem een vreemd kind, dat niet mee wilde doen met het spel van andere kinderen. Ze zagen niet, dat hij met het gewicht van dood en eeuwigheid op zijn kinderziel gebonden, toen al een vreemdeling op aarde was.

Met eerbied luisterde hij naar een klokkenmaker, die met zijn grootmoeder over eeuwige dingen sprak. Toen zij hem vertelde, dat die man zeer gelukkig was, omdat hij met God verzoend was, werd hij aan zijn onbekeerde staat ontdekt en steeds dieper ongelukkig.

Zijn ouders begrepen maar niets van die melancholieke jongen. Ze zouden hem eens wat opvrolijken op de kermis. Huilend en met tegenzin, liep hij tussen vader en moeder in. En toen ze in een draaimolen wilden stappen, rukte hij zich los en liep de polder in, waar hij weggroop in een greppel aan de Veerweg.

Zijn grootmoeder, die daar in de buurt woonde, vond hem daar. Hij schreeuwde het uit van angst en riep luidkeels: *"O, opoe, we zullen vader en moeder nooit meer terugzien, want ik heb gezien dat de grond evenals bij Korach, Dathan en Abiram zou scheuren, als ik nog één stap verder zou gaan en nu zijn vader en moeder doorgegaan"*.

De duivel maakte hem wijs, dat het nog nooit gebeurd was, dat iemand zo jong bekeerd was. Hij kon best wat van het leven genieten en met andere jongens meedoen, want als hij uitverkoren was, zou God hem toch wel bekeren.

Nu, dat zou hij dan maar doen. Hij ontmoette een groepje jongens, die het plan opvatten, om wat tuinwortelen te gaan stelen. Potappel hoefde niet aan het stelen zelf mee te doen, hij zou achter een heg als uitkijkpost fungeren. Hij stond nog maar net op zijn post toen een krachtige stem in zijn hart sprak: *"Alle dingen liggen naakt en geopend voor de ogen Desgenen met Welken wij te doen hebben"*. Het wachtpost spelen was uit en met een veroordelend geweten liep hij vlug naar huis.

Potappel zei daarover later: "Als God een mens zijn ogen opent voor de vreselijkheid en het God beledigende van de zonde, dan zijn er geen grote en kleine zonden; dan is alles zonde".

Zijn kinderhart bleef door de werking van Gods Geest dag en nacht bezet met hoge gedachten van de heilige God. Vanzelf kreeg hij betrekking op Gods volk, die hij zeer gelukkig achtte. Zijn hart hunkerde ernaar, om bij dat volk op Gods dag samen te komen.

Het gebeurde eens dat, terwijl hij in de schoolbank zat, de openstaande schuld hem zo drukte, dat hij meester en school vergat en uitriep: "*Verloren! O God, voor eeuwig verloren!*" Zeer zwaar drukte hem het zondepak, zodat hij meestal niet hoorde wat de meester zei. Voor dat niet opletten, gaf de meester hem meer dan eens een pak slaag. Maar dat hielp ook al niet, die vreemde jongen liet zich niet gezeggen. Ten einde raad sprak de bovenmeester met een bekeerde vrouw over het vreemde gedrag van Leen Potappel. Zij zei: "Die jongen gaat gebukt onder zijn zware zondelast, voor het oog van een rechtvaardig God. Laat dat slaan en straffen dus maar achterwege".

Dat is dan ook niet meer gebeurd, maar het gevolg was wel dat hij een speelbal van de jeugd werd. Als ze hem op straat zagen lopen, riepen ze: "Jongens, daar komt *"verloren"* aan, zullen we hem in brand steken?" Dat is werkelijk een keer gebeurd, zijn haar en kleren waren verschroeid. En als Gods alziend en beschermend oog niet over hem gewaakt had, was hij zeker verdrongen geweest, toen ze hem door een bijt in het ijs lieten zakken.

Hoe jong hij was, hij kon met de apostel zeggen, dat hij veel strijd en lijden had te dragen. Want al werd hij door de schooljeugd niet zozeer om zijn godsdienstige gevoelens geplaagd - ze begrepen helemaal niet wat er in hem omging - de duivel speelde er onder, en zocht hem af te matten en tot wanhoop te brengen.

Als kind van acht jaar had hij eens een zakje aardappels bijeen geraapt op het land. Er waren daar ook een paar meisjes, die pakten hem het zakje aardappelen af en strooiden het leeg in een greppel met water. Dat was erg voor die jongen, maar wat ze daarna deden, was gemeen. Hij ging voorover liggen, om de aardappelen uit het water te vissen en in één keer pakte een van die meisjes de klompen van zijn voeten en gooide ze een eind verder in een brede watergang. Daar stond hij op het natte land, zonder klompen. Hij werd boos en toen kwam er een vloek over zijn lippen. Op hetzelfde ogenblik, dat hij dat woord uitsprak, viel er met kracht in zijn hart: "Geen lasteraar zal het Koninkrijk Gods beërven". Direct daarop maakte de duivel hem wijs: "Nu heb je van je vierde jaar af om bekering gevraagd, maar dat kan nu nooit meer. Het beste is maar, dat je een eind aan je leven maakt". Hij zei hem precies hoe hij dat doen moest: "Je hangt een zakje met natte grond aan je hals en dan laat je jezelf zo in de watergang vallen. De mensen zullen dan denken dat je verdrongen bent bij het opvissen van je klompen". Zonder aarzelen gaf hij gehoor aan satans raad; hij hing het zakje grond aan zijn hals en boog zich zover over het water, dat het zakje het water reeds raakte. Maar, wonder van Gods almacht, een Hand ondervangde hem en duwde hem terug naar de kant. Het was hem niet meer mogelijk bij het water te komen.

Aanstands daarop volgde Goddelijk onderwijs in zijn hart. Dat het zeker waar is, dat geen lasteraar het Koninkrijk Gods zal beërven, maar dat er nergens in Gods Woord staat, dat een mens zichzelf voor Gods oordeel mag plaatsen. Hieruit kreeg hij een weinig verademing. De zondag daarop hoorde hij in de kerk lezen uit 1 Korinthe 6, dat geen dieven, hoereerders en ook geen lasteraars het Koninkrijk Gods zullen beërven.

Dat woord sneed als een zwaard door zijn ziel. Maar hij hoorde vervolgens: "*En dit wáárt gij sommigen; maar gij zijt afgewassen.*" Toen braken de banden en viel er een lichtstraal in zijn ziel. Hij mocht even geloven, dat ook hij nog als een lasteraar bekeerd kon worden. Daar mocht hij voor God in het stof vallen en wegsmelten in tranen van smart en droefheid over zijn zonden.

Omstreeks deze tijd Potappel werd hem onder het gehoor van Ds. G. Maliepaard uit Den Haag, de Middelaar aangewezen. Hij mocht aan de zijde Gods vallen en Zijn heilige deugden liever krijgen dan zijn eigen behoud. Dit gezicht op de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, als de enige Naam tot zaligheid gegeven, gaf een grote verandering in zijn leven. De heilige wet Gods, die hem dag en nacht had veroordeeld, was een zwijgende wet geworden. Het ongenoegen Gods was geweken en in plaats daarvan gevoelde hij een niet te verklaren vrede der consciëntie. De Heere Jezus, als tussentredende Persoon, liet nu Zijn voorspraak gelden bij de Rechter. Zijn zondepak was weg, de last van de openstaande schuld was weggevallen; hij kon nu nog zalig worden.

Maar op een keer, terwijl hij een versje van Psalm 25 zong, kwam er een vraag in zijn hart of hij ook wist waar zijn zonden gebleven waren. Nu, dat wist hij niet, ze waren weggevallen. Een andere vraag was, of hij nu met God verzoend was. Ook dat wist hij niet. Wel had hij Gods gunst mogen genieten, maar met God verzoend, nee, dat was toch wat anders. Nog een vraag was er, waar nu de wet gebleven was. Hij stond met een stomme mond, hij kon niet antwoorden op al die vragen. Daar stond hij, onverzoend met God. Alles wat hij voor enige dagen zo ruim had mogen genieten was weg.

Toen zijn er drie weken gevolgd, dat hij gekneld lag in banden des doods; er was enkel benauwdheid en droefenis. In die drie weken gebeurde er op Stavenisse iets opmerkelijks. Er stierf op oudejaarsdag 1893 een vrouw, (Adriana Neele-Smits) die jarenlang had uitgezien naar de volle vrijspraak van schuld en straf, om met bewustheid met God verzoend te mogen zijn. Het behaagde God deze vrouw op haar ziekbed deze grote weldaad te schenken. In volle vrede is zij heen mogen gaan naar het Vaderhuis, zingend Psalm 42:1

*Als een hert gejaagd, o Heere,
Dat verse water begeert,
Alzo dorst mijn ziel ook zere,
Naar U mijn God hoog geëerd.
En spreekt bij haar met geklag:
O, Heer!' wanneer komt die dag,
Dat ik toch bij U zal wezen,
En zien Uw aanschijn geprezen?*

Leen, die als jongen van bijna twaalf jaar, zich tot nog toe nooit onder Gods volk had durven begeven, hoorde dit vertellen. Het was een slag op zijn ziel. Die vrouw had kennis gekregen aan een schuldovernemende Borg en een verzoend God. En dat miste hij. Dat gemis van de Persoon van Christus maakte hem het leven als het ware ondragelijk. De Heere Jezus werd voor hem een weggaande Persoon. Al de beloften en uitlatingen van Gods gunst waren als met een kleed overdekt.

Toen gebeurde het op een avond, eind april 1894, dat hij uitgedreven werd naar de zee kant en daar voor de vierschaar Gods gedaagd werd. Zelf vertelde hij er van, dat het was of de tijd stilgestaan had. De zon scheen nog aan de hemel, toen hij aan de

zeedijk kwam en toen hij weer tot zichzelf gebracht werd, was alles leven, licht en zaligheid, maar donker in de natuur. Hij huppelde van zielsvreugd. Het was in zijn waarneming of er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde was.

Een paar dagen nadat hij deze grote weldaad ontvangen had, liep hij in zielsblijdschap weer aan de zee kant. Daar ontmoette hij een bekeerde man. Johannes van Dalsen, (geboren 25 april 1827, ouderling in de Oud Gereformeerde Gemeente te Stavenisse.) Hij vroeg hoe het met hem stond. En daar mocht die jongen van twaalf jaar gaan vertellen wat God aan zijn ziel gedaan had. De man weende van aandoening. Hij greep zijn hand vast en riep hem toe: "Mijn lieve jongen, welkom in de strijd". O, dacht Leen, die man heeft me niet goed verstaan. Ik heb hem verteld, dat ik van mijn vierde tot mijn twaalfde jaar, dag en nacht strijd gehad heb en nu heb ik vrede met God. De strijd is weg en nu spreekt die man opnieuw van strijd.

Daarbij mocht hij ook ondervinden, dat er nog meer te leren was op de school van Koning Jezus. Hij had nu wel een verzoend *God* leren kennen en was door genade het eigendom van Christus geworden, maar hij droeg geen kennis aan een verzoend *Vader*. Dat werd hem twee jaar later, op zijn veertiende jaar, geschonken. Door de Heere Jezus, als zijn Oudste Broeder en Verlosser, geheel gewassen en versierd, werd hij overgegeven aan de Vader. Daar werd hij in der waarheid kind van God wegens aanneming. Hij was reeds kind vanwege eeuwige verkiezing, kind door wedergeboorte, maar hier werd met geloofsbewustheid ingeleefd wat de apostel Paulus beschrijft in Romeinen 8 vers 15: "*Maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader! Dezelfde Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn*". Nu was hij eeuwig kind van God, een erfgenaam Gods en een mede-erfgenaam van Christus. Vanaf deze tijd was het hem een gedurige behoefte om in geloofsoefening en gemeenschap met een volzalig God te leven. Hij mocht veel armmakende genade ontvangen om uit en door Christus de Bedienaar des Heiligdoms te leven.

In zijn zeventiende jaar scheen hij meer met de weldaden, dan met de God van de weldaden te leven. De Heere, Die een jaloers God op Zijn eer is, wilde een oude moeder in de genade gebruiken om hem daar van af te brengen. Diep beschaamd viel hij voor God in het stof. Enige tijd daarna mocht hij dierbare zaken ondervinden en opnieuw naderbij gebracht worden op de weg hemelwaarts. Hij mocht kennis krijgen aan een bewuste overgang in het Verbond der genade. Daardoor mocht hij nu een zalige Verbondsrust genieten. Ja, met alle ontvangen heilsweldaden, zelfs met Christus als de verdienende oorzaak en in de gemeenschap des Heiligen Geestes, werd hij als verslonden en zonk hij weg in het eeuwige soevereine Wezen Gods. Nu was het voor hem waar: "De eeuwige God zij u een woning", nu had hij voor eeuwig een thuishaven in het Wezen Gods. Toen is hij als dronken geweest vanwege de uitlatingen van Gods liefde. Het aanschouwen van Gods liefelijk aangezicht greep hem zodanig aan, dat zijn lichaam ervan verzwakte. Hij merkte dit met genoegen op en dacht niet anders, of hij zou spoedig sterven, zo sterk was in die tijd zijn begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Laten wij Potappel zelf aan het woord in een brief die hij op eenentwintigjarige leeftijd schreef aan Grietje van Drune. Deze brief werd kort nadat Potappel verdronken was, gepubliceerd door pred. P. van der Linden, te Rotterdam.

Grietje van Drune heeft haar levens- en bekeringsweg beschreven in: *De wondervolle wegen en opzoekende liefde des Heeren gehouden met Grietje van Drune, huisvrouw van Willem Andeweg*. Geboren 31 januari 1860, overleden te Lisse, 16 augustus 1916. In dezelfde week wanneer Potappel zijn brief aan haar schreef, verhuisde zij op zaterdag 27 februari 1904 vanuit Rotterdam naar Lisse.

Breda, 24 februari 1904

Zeer geachte zuster in de Heere,

Met blijdschap mocht ik uw brief ontvangen en daaruit de zalige heilsopenbaringen van de eeuwige Koning der Heerlijkheid aan uw ziel geschonken, vernemen. En daar nu de begeerte mijner ziel is van die wegen Gods u te schrijven, is mijn zielebede tot God, om Zijn licht en klaarheid te mogen ondervinden. Ik wens, zo het de wil des Heeren zij, u dan mede te delen hoe dat lieve Wezen mij gezocht en gevonden heeft. Wij waren te kort bij elkander, zodat ik er niet toe komen kon het u te zeggen, terwijl ik het toch gevoelde schuldig te zijn tegenover u.

Zo zal ik beginnen van mijn eerste geheugen af, daar ik niet kan zeggen, waar en hoe de Heere voor het eerst een aanslag op mij heeft gemaakt. Dit weet ik, dat ik van mijn vierde jaar af gedurig een stem in mijn binnenste had, die sprak: *Gij kunt zo niet sterven*. Zodat ik daardoor een erg verontruste ziel had, en ik veel bij dood en eeuwigheid bepaald werd. Toen ben ik met mijn vijfde jaar op school gegaan. Nu kwam daarbij dat ik bij mijn grootouders, waar ik meest ben opgevoed, een man veel over God hoorde spreken, en daaruit heb ik toen wel de eerste indrukken van God gekregen.

God bleef van dat ogenblik gedurig bij mij in al mijn gedachten, die zich verontrustten omtrent het toekomstige, en welk een bang gevoel ik daar somtijds van had, kan ik nooit beschrijven. Toen die persoon weg was, hoorde ik mijn grootmoeder zeggen, dat die man zo gelukkig was en daarom bereid was voor de eeuwigheid en dat nu de hemel zijn deel was. Hiermede werd ik van dat ogenblik een stem in mijn hart gewaar, die zei: Gij moet bekeerd worden, anders komt ge niet in de hemel. Wat zag ik van toen af groot op dat bevoorrechte volk. Wonder benauwd had ik het, wanneer ik de torenklok hoorde luiden, daar het de gewoonte is bij ons, als er iemand begraven wordt, zulks te doen. Dan zeiden ze mij gedurig: Straks luidt de klok voor u, en gij zijt onbekeerd en zult nooit bekeerd worden ook.

Later leerde ik verstaan, dat de duivel het te doen was om mij tot wanhoop te vervoeren en mij zo van God af te houden. En zo leefde ik door. In het spelen kon ik gelijk een ander geen vermaak vinden, maar zocht dan de verborgen plekjes.

Dan gebeurde het soms in mijn hart, als ik zo in het verborgen was, dat ik maar niet moest vragen en bidden om bekeerd te worden, want dat kon nog niet, omdat ik eerst wat ouder moest zijn, en wat mee moest leven in de wereld. Maar dan gevoelde ik zo de dringende noodzakelijkheid van bekeerd te moeten worden, dat de vijand niet overmocht, want o dat sterven, en dan onbekeerd.

Zo gebeurde het eens op een morgen dat ik Gods Woord las, waar de Heere Jezus die sententie uitspreekt: Gaat weg van Mij gij vervloekten, in het eeuwige vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is. En dat zal ik nooit vergeten. Het was of elk woord een donderslag op mijn hart was, want dat zou dan ook eens mijn lot wezen. Hoe toen de schrik des Heeren mij ontstelde kan ik niet beschrijven, en ook werd ik toen ernstig

bepaald bij de kortstondigheid van mijn leven en de zekerheid van mijn dood. Hoe gevaarvol zag ik toen mijn toestand voor de eeuwigheid. En zo worstelend, kwam de vijand en zocht mij tot rust te willen brengen, door mij wijs te willen maken dat ik zo bevreesd niet behoefde te wezen, want het zou met mij wel loslopen.

Ik leefde stil en ging trouw ter kerk, had van mijn vierde jaar af God gezocht en begeerd en dies meer. En zo maakte hij mij wijs dat ik al bekeerd was, en ik verblijdde mij daarin. Dit duurde totdat ik elf was, en daar behaagde het de Heere God op een zondag mij tot mijzelf te brengen in de eerste kennismaking van mijn verloren toestand. Toen ik zo onder het gehoor zat van Gods dierbaar gepredikte Woord, hoorde ik de leraar zeggen, en het was of hij op mij wees: *Zondaar, gij ligt voor God verdoemelijk van uw geboorte af*. Die woorden zonken met een overtuigende kracht in mijn ziel, waardoor ik mij voor het eerst als zondaar zag, dood liggend in zonden en misdaden. Toen kreeg ik met een heilig en rechtvaardig God te doen, en zag dat die God vanwege Zijn heiligheid geen afstand kon doen van Zijn recht, en tegelijk geen gemeenschap kon hebben met de zondaar. Ik zag mij dus liggen onder het oordeel des doods, en zag niets dan een eeuwig omkomen.

Toen gebeurde het des avonds dat ik op mijn bed lag, en mij al de zonden als zonden thuisgebracht werden. Maar wat gruwde en schrok ik van mij zelf; ik zag mij van het hoofd tot de voeten gans melaats, met zonden bekleet, als een God beledigend schepsel. O, dat doorwondde mijn ziel, dat ik tegen zulk een heilig God gezondigd had. Toen zag ik duidelijk en klaar God als een vertoornd Rechter, die Zijn ongenoegen mij deed gevoelen, en was het of alles op mij vergramd was. Het werd mij een wonder dat ik nog een plaatsje mocht hebben op de voetbank Zijner heilige voeten, daar ik niets anders dan de hel mij waardig zag. 't Was mij benauwd van alle zijden. Alleen vond ik enige verlichting als ik in 't verborgen mijn toestand mocht beschrijven. En zo leefde ik een tijd lang door, niemand wist er van, zoveel ik maar kon hield ik het verborgen en zocht meest uit het gezicht van de mensen te zijn.

Op zekere tijd gebeurde het dat ik een duidelijke inblik kreeg in de staat der rechtheid, als een drager van Gods beeld, als delende in Gods vriendschap. Maar daar vandaan werd ik ingeleid in de bondsbreuk, en kreeg zo te zien, hoe ik in de gelijkheid der overtreding van Adam geweest was, en zag mij duidelijk om eigen schuld verdoemelijk in Adam begrepen. Hier werd ik bij en aan de oorzaak van mijn diepe ellendestaat ontdekt. O, hoe zag ik mij nu van alle gezegende gaven beroofd, alsmede dat ik God en Zijn beeld verloren had. Toen viel er levendig in mijn hart, dat ik geen hoop meer had en zonder God in de wereld was. Die diepe droefheid en smart, die ik nu gevoelde over mijn zonde, en de scheiding van God, is mij ondoenlijk te beschrijven. Nu zag ik de verre afstand tussen dat vlekkeloze heilige Wezen en mij onreine snode zondaar zo wijd, dat er in eeuwigheid geen mogelijkheid meer was, om ooit bevredigd te kunnen worden. Hier gevoelde ik God te missen en niet te kunnen missen, en toch te moeten missen, en dat voor eeuwig. Waarbij ik Hem als tegenover mij zag als een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie niemand wonen kan.

Ik zag mij voor altijd en voor eeuwig buiten de gunst van dat lieve heilige Wezen verstoken, en door de val dat verbond gans vernietigd, om nu nooit meer gered of gezaligd te kunnen worden. Ik gevoelde daar een afgesneden zaak in, en liep op een zondagmiddag in radeloosheid, met de wanhoop in mijn ziel, bij ons de zeedijk af. In die toestand ging ik naar de kerk en riep uit, dat er nu nooit geen doen meer aan zou zijn. Waar moest ik het zoeken in zulk een staat? Toen kwam de Heere Jezus Zichzelf

aan mijn ziel te openbaren uit Joh. 14 : 6, met deze woorden: "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven, niemand komt tot de Vader dan door Mij".

Nu werd mij een weg ontdekt in die dierbaarheid en noodzakelijkheid die ik nu kreeg aan de Heere Jezus, dat ik niet kan beschrijven, maar ik weet dat gij mij zult verstaan. Dit gaf mij enigszins lucht in mijn ziel.

Maar als ooit mijn ziel met God verzoend zou worden, dan moest ik Hem tot mijn Deel hebben, terwijl ik toen nog een tijd doorleefd heb dat ik niet anders verwachtte, dan dat ik nog eens in 't gericht van Zijn handen zou vergaan. Ik zag en voelde de baren van Gods gramschap en toorn nog steeds in mijn ziel voortrollen, zodat het mij steeds benauwd bleef van alle zijden. Ik gevoelde mij onverzoend met God, en was van alle zijden benauwd. Nergens vond ik opening voor in mijn ziel, dan alleen in het belijden van mijn zonden. Maar dat maakte de zaak niet klaar.

Bij tijden en ogenblikken gevoelde ik een brandend verlangen naar de Heere Jezus, om Hem als mijn Borg en Verlosser te mogen omhelzen. Maar ik was verkeerd werkzaam, daar ik Hem gedurig mijn schreien en bidden als verkeerde en geenszins Hem behagende beweegoffers bracht, zodat ook daaruit gedurig mijn ziel werd uitgeslagen. En dan dacht ik weer, dat mijn ziel veel gewilliger was dan de Heere Jezus.

Maar nu gebeurde het op zekere keer, dat het mij zo bang werd onder de last van schuld en zonden, dat er krachtig in mijn hart kwam: "Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven". Hieruit mocht ik adem scheppen en 't lokte mijn ziel uit tot Hem. Maar alles werd weldra bestreden en uit mijn hart gerukt.

Zo overkwam het mij nog eens, toen ik mij gans ontbloot zag van alle gerechtigheid, alleen ziende op de Heere Jezus, en mijn ziel uitging naar Zijn gerechtigheid, dat er op dat ogenblik dit in mijn hart kwam: "Zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar Zijn gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden".

Ik geloofde dat het alles zo was, maar ik bleef nog onverzoend met God. Het scheen mij dagelijks donkerder toe, en bij dat alles werd het voor mij afgesloten, zodat mij alles begon toe te roepen: Gij zijt er buiten, voor u is het dus voor eeuwig verloren.

Toen heb ik drie weken doorleefd, waarvan ik 't minste niet kan verklaren hoe alles tot mij getuigde van schuld, zelfs mijn eten en drinken. Ik wist mij soms niet te verbergen, mijn ogen dorst ik niet naar de hemel op te slaan. Daar werd in mijn gevoel God door beledigd, en 't was dan of God met vergramde ogen op mij zag en ik soms dacht zo verpletterd te worden. Hoe bang ik die drie weken heb doorgebracht, is niet te beschrijven. Ik gevoelde mij zeer gekweld in banden des doods, en vond niets anders dan benauwdheid en droefenis.

Nu gebeurde het aan de avond van die voor mij onvergetelijke dag, dat ik als het ware gedaagd werd voor de vierschaar Gods, waar Hij mij meer dan ooit te voren voorkwam als een vertoornd Rechter, Die tot mij zei: *Nu zullen wij afrekenen.*

Toen werd ik gesteld onder het heilige recht, als een kwetser van Gods Majesteit uit- en inwendig. Nu moest God Zijn recht handhaven, want Zijn heilige deugden lieten niet toe dat er één geschonden zou worden, dewijl Zijn recht een onkreukbaar recht is. Ik kon niet anders dan mijn doodvonnis ondertekenen; maar daar kreeg ik dan ook een overbuigende kracht toe in mijn ziel, dat ik niet anders wilde, dan dat al de deugden Gods moesten opgeluisterd worden.

Wat kreeg ik toen een liefde in mijn ziel tot dat recht, dat ik liever verloren ging dan dat het recht Gods gekrenkt zou worden. Ik oordeelde mij zelf de rampzaligheid dubbel waardig, en verwachtte niets anders meer dan afgesneden te worden voor Gods ogen. Hier was ik aan het einde van alles en van de tweede Persoon besefte ik op dat

ogenblik niets. Maar het duurde heel kort, en toen kwam de heerlijke Immanuël Zich heerlijk en liefderijk te openbaren in mijn ziel. O, welk een wonder van genade, toen die schuldovernemende Borg met een krachtige stem sprak in mijn ziel: "Ik, Ik ben het die uw overtredingen uitdelg".

Toen overstortte de Heere Jezus mij zo krachtig met Zijn liefde, en toonde Hij mij hoe Hij als Borg mijn schuldverzoener was geweest van Zijn kribbe tot aan Zijn kruis. Hij kwam mij daar eens in te leiden, hoe Hij als mijn lijdende Borg en Verlosser, alzo het heilig recht des Vaders voor mij volkomen had voldaan. Hieronder smolt mijn ziel weg, en daarop weerklonk het in mijn ziel: "Het is volbracht!" Ik werd in de vrede met God gezet, en de Vader kwam mij voor, Die mij rechtvaardigde en mijn schuld vergaf, en met mij verzoend wilde zijn in en door het borgwerk van Zijn eigen ziel. Grimmigheid is bij Mij niet. En toen dat wegzinken in aanbiddende verwondering, dat verliezen in de onbegrensde liefde van de Heere Jezus, dat kan ik nooit verklaren.

Toen gebeurde het, dat ik alzo in die verzoeningsweg werd doorgeleid, en krachtig werd verzegeld aan mijn hart, met deze woorden: "Maar gij die eertijds verre waart, zijt Mij nabij gekomen door het bloed van Christus". Het was nu of het stof der aarde en de stenen van de straat, alsmede de dieren des velds tot mij getuigden van vrede; het was in één woord alles nieuw voor mij geworden. In verwondering mij verliezende, kwam met kracht in mijn ziel: "Zo iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbijgegaan, ziet het is alles nieuw geworden". Hierbij werd ik ingeleid, hoe ik in een nieuwe staat was gekomen, het was in mijn hart: Hier heerst de dood niet meer.

Nadat ik twee dagen in dat zalige genot verkeerd had, was het op een morgen, dat ik in die zalige vereniging met de Heere Jezus als mijn eeuwige Bloedbruidegom als werd weggerukt. Mijn ziel werd overstort met Zijn zalige liefde en uitlatingen, en met kracht daalde in mijn ziel: "Ik zal u ondertrouwen in gerechtigheid". Daar werd ik ingeleid in dat huwelijksverbond met Hem en dat mocht ik zo gelovig omhelzen en zeggen, dat ik de Zijne en Hij de mijne was geworden. Daar heb ik mij Hem opgedragen, om in leven en sterven Zijn eigendom te zijn. En wederom beantwoordde Hij mij met Zijn liefde, dat Hij mij tot een eeuwig eigendom was en ik mocht genieten, dat Hij Zichzelf gans en al, alsmede al Zijn zalige algenoegzaamheden, aan mijn ziel wegschonk. O, nu was het als het ware een zinken en verdrinken, ja een onderdompelen in een zee van zalig leven. Gedurig was het in mijn hart: Wie zal ons scheiden van de liefde Christi. Hier vond ik alles in Hem, als mijn getrouwe en volkomen Zaligmaker, en werd ik ingeleid hoe Hij als die Man van smarten, voor onwaardigen alles verdiend en verworven heeft. O, die schatten van rijkdommen zijn onoplosbaar.

Ik gevoelde de lijdende liefde van mijn dierbare Goël en dat was mij als een zalige pijniging. En nu gevoelde ik soms een zalige smart over mijn zonden, als ik zag hoe die Gezegende Zich er zo diep voor had moeten vernederen. Dan kon mijn ziel bij ogenblikken ingeleid worden in Rom. 8: "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest".

Daar mocht ik eens zo zalig ingeleid worden, dat het mij niet mogelijk is te verklaren wat ik daar zag en wat dat is, geen verdoemenis meer voor zulk een doemwaardige. Dat deed mij bij vernieuwing wegsmelten in verwondering en dat voor zulk een.

Daarop werd aan mijn ziel toegepast: *De wet des Geestes des levens in Christus Jezus, heeft mij vrij gemaakt van de wet der zonde en des doods.* Maar die zalige ruimte, die

mijn ziel toen kreeg te genieten, is onbeschrijfelijk. Die wet die mij eerst vervloekte, mocht ik nu als een wet zien die mij als 't ware zegende. Die zalige vrijmaking in Christus kan ik niet verklaren.

En zo bracht ik zalige dagen door, het meest in gezelschap van een man, waar ik wel niet veel aan heb gehad, maar die de Heere ook zonderling na zeventien jaar gebonden te zijn geweest, de deuren der gevangenis had ontsloten; we mochten aangenaam met elkaar verkeren.

Daarna kwam de Heilige Geest mij in te leiden en gaf mij te zien hoe ik nu in de Kerk Gods geboren was, verenigd zijnde met al de leden in onze dierbare Heere en Heiland en Koning Zijner Kerk. Die gemeenschap die ik toen kreeg te gevoelen aan al dat lieve volk van God, kan ik niet beschrijven.

Ik kreeg toen te zien hoe die vrijgekochte schare en verlost door Zijn hartebloed, vrij waren in de hemel en op de aarde in Hem. En toen heb ik een ogenblik in die zalige gemeenschap, met die daarboven zijn, mogen delen, dat ik niet wist in de hemel of op de aarde te zijn. Het was mij een ogenblik of al de gezaligden mij begroetten en ik het lied des Lams, het nieuwe gezang met hen zong. Dat zal ik nooit vergeten.

Maar van lieverlee werd ik weder gewaar op aarde te zijn, en toen ging er een begeerte uit mijn ziel tot God, om dan toch bij Zijn volk op aarde een plaatsje te mogen hebben in hun hart. En om met dat arme volk in zichzelf, omgang te mogen hebben.

En wat een wonder, ik zag even daarop, daar ik op het land was, een eind van mij af twee mensen lopen. Met kracht kwam er in mijn hart: "Ziet, waarlijk een Israëliet in welke geen bedrog is". Na nog een ogenblik vertoefd te hebben ging ik hen tegemoet, al zuchtende: Ach lieve Heere, als dit nu zo is, geef het dan die mensen in hun hart mij af te wachten. En wat een wonder, daar bleven zij staan, en toen ik bij hen kwam zei een van hen tot mij: Wel, bent u daar? Ik meende naar u toe te komen, want ik liep zo in verzuchting tot God om er een van Zijn volk te mogen ontmoeten. Toen zag ik voor mij uit op het land, en kreeg die woorden: "Ziet, een Israëliet in welke geen bedrog is". Dus zei hij: U kent toch zeker de tale Kanaáns wel? Ik barstte los in tranen over de goedheid Gods in dezen en verklaarde geheel mijn hart. O, die gemeenschap, die wij wederzijds mochten smaken, laat zich niet beschrijven.

Zo bracht ik zalige dagen door, en dacht zonder verdere strijd het Vaderland der ruste in te gaan, maar de Heere had mij nog andere dingen te leren.

Doch hiermee zal ik nu eindigen. En ge moet me beloven er niet mede te pronken.

Nu neem ik afscheid van u in het schrijven, met u toe te wensen de gunstige nabijheid des Heeren, onze Vader in Christus Jezus, door de werkingen van de lieve Heilige Geest. Zo zij het.

Schrijf mij spoedig terug. Voor zoverre de Heere mij opening gaf heb ik het u medegedeeld.

Nogmaals hartelijk gegroet van uw broeder in Christus,
L. Potappel

Leen heeft 2 jaar gediend bij de veldartillerie, vanaf voorjaar 1902-1904. In 1906 werd Leen ouderling in de Oud Gereformeerde Gemeente te Stavenisse. Leen bleef ongetrouwd. Tot 1913 woonde hij in het ouderlijk huis. Daarna liet hij een huis

bouwen, waar hijzelf in ging wonen en het gezin van zijn zuster, getrouwd met Pieter van Oeveren.

Leen had een vriend in St. Maartensdijk, Krijn van Gorsel. Krijn, geboren 11 februari 1888, op één na de jongste uit een gezin van 21 kinderen. Krijn werd tijdens de Mobilisatie opgeroepen in militaire dienst, ca 1 augustus 1914, in verband met het uitbreken van de 1ste wereldoorlog. Leen schreef hem minstens 4 keer per week een lange brief. Een van de eerste brieven volgt hieronder.

Brief van Leen Potappel aan Krijn van Gorsel.

Augustus 1914.

Zeer geliefde vriend,

Dat uw zielsogen maar gedurig gericht en geslagen mogen zijn naar de veiligheid in de eeuwige Rotssteen. Op de Heere Heere, bij Wie uitkomsten zijn, zelfs tegen de dood. Op Hem, tot Wie gebeden wordt: "Uw werk, o Heere! behoud dat in het leven in het midden der jaren." Hab. 3 : 2b.

Zo vernam ik heden met veel blijdschap uit uw letteren, hoe het u gisteren op 's Heeren lieve dag ging. Vernomen dat het u toch nog mede gevallen was, daar u nog hebt kunnen lezen en verademing mocht hebben in uwe dienstbaarheid.

Het was nu gistermorgen dan toch o weer zo noodzakelijk om aan 's Vaders troon te mogen komen, met uw persoon en in betrekking tot de sabbatdag, wetende waar ge zijt en waar ge van verwijderd zijt. Ik kreeg eerst zo eens eventjes onder de aandacht, dat de troon der genade, waar het Lam in het midden is, van alle zijden is te benaderen voor het naar God hijgende leven.

Ik mocht een vernieuwde toegang krijgen in het neerleggen van de weg waarin ge zijt en toen kreeg ik zo levendig te zien, dat zelfs de jongelingen in het land van Babel gevoerd, van alle openbare instellingen verwijderd, nochtans getrouw mochten blijven en zichzelf niet eens verontreinigden met de stukken van 's konings spijze. Zo zag ik, dat waar u getrouw aan 's Heeren gebod mocht zijn voor uzelf, u ook daar sabbat zou kunnen houden en vrij en openlijk uitkomen voor de keuze van uw leven. En daar bij te vragen of er dan ook een plaatsje zou mogen zijn, om eventjes wat afgezonderd te mogen wezen, wetende dat daar het leven toch ook behoefte aan heeft.

Nu was ik verblijd te vernemen, dat u dat oude mens gevonden had. O lieve vriend, de Alwijze God wist het ook al van eeuwigheid, dat u met het leven dat u draagt op zulk een tijd als nu wordt beleefd, u op deze plaats zou wezen, waar u nu zijt. Zijn oog ziet u en "slaat elk gunstig gade, die op Zijn genade, in benauwdheid wacht." Psalm 33 : 9.

En nu Krijn, zijt u benieuwd hoe of 't hier zondag is gegaan. Dat geloof ik, want wij zijn toch samen gebonden, nietwaar. Nu dat is wonderlijk gegaan.

Zaterdag was mijn lichaam afgeworsteld. Ik had vrijdag en zaterdag zo maar moeten kruipen voor God, met gewicht op mijn ziel gebonden. En zien zoons sterfelijk leven. O, wat ben ik met een pak uit Bergen op Zoom gegaan! De bloem van 't land zag ik daar voor mij staan, waar ik nogal heb moeten zoeken om een neef van mij te vinden. O, daar onderweg, de schreiende mensen, die mijn hand vasthielden, mensen die ik gans in hun persoon niet kende. Toch uit ons eilandje. Ik heb tot 's morgens half 5 zo maar voor God gekropen, of de Heere ze mocht sparen en wederbrengen. De zaterdag zo gedeeltelijk doorgebracht en heb weer een stille hoop gekregen, dat, hoe rechtvaardig God de Vader door kan trekken, en ik ook daar, als het Hem behaagde,

niets op tegen zou hebben, evenwel het land voor 't bloedig zwaard nog zal bewaren, hoe nabij ook de gevaren dreigen.

Gisteren heb ik een kalme dag voor mijn gemoed gehad. Gistermorgen, nadat ik mijn hart voor God had mogen uitstorten, kreeg ik zo: "Mijn hart ende mijn gemoed, op den Heere alleen te zetten." Psalm 25 : 7 (Datheen). Daar voelde ik mij zo ineens weer eens afgepaald in afzondering voor tijd en eeuwigheid, gepaard met enige verlevendigende blijken van die lieve Geest in vereniging met mijn lieve Borg, door de Heilige Geest in mijne ziele.

O Krijn, dan zeggen wij wel eens: Dan wordt de band der gemeenschap weer eens aangetrokken: dat mijn ziel toch gedurig weer nodig heeft, om weer de gewaarwording te ervaren, dat het tussen de Vader en Zijn kind wél staat. Want de laatste ontmoeting is voor mij de beste verzekering hiervan.

Nu lieve vriend, gisteren in de kerk is het wonderlijk gegaan. De gehele dag een kerk vol volk, bijzonder gistermiddag en gisteravond. De paden en alles zat vol. Geen mens op straat. Die nog nooit onder de oude waarheid had gezeten, kwamen nu en velen laten nu hun Baälspriester varen. 's Morgens gelezen uit Van der Groe over Jer. 5 : 3, hetwelk handelt over 't oordeel der verharding, en toen kreeg ik zo te zien, hoe de Heere ons land en volk nog onder een beproevende roede had en nog niet onder een verwoestende en versmadende roede. Maar dat het nu wel zaak is, om onder die beproevende roede, die dreigend over ons hangt, te leren bukken, en nog«de verderving voor te mogen komen.

Zondagmiddag uit Justus Vermeer over: "Wat zal Ik u doen, o Efraïm! wat zal Ik u doen, o Juda! enz." Hosea 6:4. O, die indruk, dat God nog voor een volk of mens wil wachten! Wonderlijk kreeg mijn ziel ruimte in de toegang des gebeds, waar onder veel werd geweend. 's Avonds uit Psalm 119 die woorden: "Het haar mijns vleses is te berge gerezen van verschrikking voor U en ik heb gevreesd voor Uw oordelen." Psalm 119: 120 (biddagspreek Smijtegelt.)

Daar is mijn ziel zo zalvend onder geweest, dat ik mij even kwijt geraakt ben. Een wijle tijds mijn ziele moest ontlasten over mijn mede-tijdgenoten, die wij buiten betrekking met de Heere zagen; en moest zo maar mijn ziel uitspreken in het aanzeggen met welk een Hoogwaardig Wezen wij hebben te doen! En na de kerkdienst liep het bij Sei (een zielsvriendin) ook vol. Daar is hier op 't ogenblik veel beslag.

Nu lieve vriend, zo heb ik u zo het een en ander geschreven en moet weer eindigen met de hand. Maar mijn hart is tot u uitgebreid. O, je moet toch maar moed houden hoor, dat we malkanderen weer terug zullen krijgen.

Krijn, als het de Heere wil, hopen wij van de week toch weer eens te komen. Nu zouden wij woensdag of donderdag willen als het kon. Kunt u niet schrijven wanneer u denkt dat het kan? Het beste zou woensdag of donderdag zijn, dan kan Ko en misschien willen allen mede. Allen zijn belangstellend in u. Schrijf dan als u kunt, zo spoedig mogelijk terug. Dan komen wij, als het de weg mag zijn. Dan kunnen we misschien 's middags en 's avonds beiden enige tijd met malkanderen praten. Nu dag hoor.

Nu Krijn, hartelijk gegroet en Gode bevolen. De groeten van alle vrienden. De Bewaarder Israëls, Die niet slaapt of sluimert zij uwe gedurige bewaring, doe u gedurig voor en op Hem starogende zien, beware u voor moedeloosheid, een beklagduivel en voor opstand. Maar geve u een werkzaam leven, om van de zonde te

walgen en te kleven aan God en Zijn getuigenissen en veel behoefte om bij Hem te schuilen, onder wiens vleugelen is te vinden, toevlucht en bescherming.
Nu lieve vriend, ik eindig.

Leen Potappel

-.-

In maart 1944 moest Potappel met de meeste inwoners van het eiland Tholen evacueren, omdat de Duitse bezetter het eiland onder water zette. Hij vertrok naar Barneveld, waar zijn boezemvriend ds. J. Fraanje predikant was in de Gereformeerde Gemeente. Mei 1945 kwam hij terug naar Stavenisse.

In de rampnacht van 1 februari 1953, verdronk hij ca. 4.30 uur met zijn huisgenoten en veel anderen bewoners van Stavenisse.

"Stavenisse, Zeeland en Nederland zullen weten dat een profeet in hun midden is geweest".